

VEGYESEK.

Szünidei multság. A vakációzó diákok Császy Bálint ur védnöksége alatt 1896. évi augusztus hó 16. azaz vasárnap Mikolában, id. Lévy Lázár ur udvarán a szatmárnémeti ev. ref. főgimnázium önképző köre javára egybekötött nyári táncvigalmat rendezett, melynek műsora a következő: «Az apósok» eredeti vigjáték 3 felvonásban; írta Gabányi Árpád rendező: Kovács Zsigmond ur sugó: Csernus József ur. — A multság kitünően készített kényelmes sátorban fog megtartatni, mely még kedvezőtlen idő esetén is biztosítja a közönséget mindennemű kellemetlenség ellen. A sátorral kapcsolatosan kényelmes étkező helyiség, ivószoba s női öltöző lesz berendezve. Vonatközlekedés: Szatmárról indul 7 ó. 25 p. Mikolába érkezik 7 ó. 46 perczkor este. Halmiból indul 6 óra 34 perczkor, Mikolába érkezik 6 ó. 50 perczkor este. Mikolából indul Szatmár felé reggel 3 óra 25 perczkor és 8 ó. 47 perczkor. Mikolából indul Halmi felé reggel 6 óra 47 perczkor.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számítási kérdés.

Bizonyos apa 36, fia 10 éves. hány év múlva lesz az apa kétszer annyi éves mint fia?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik város az Phöniciában, a Földközi tenger partján, mely az okorban virágzó kereskedelmi város volt? Tyrus háttérbe szorította, a perzsák alatt azonban újra virágozni kezdett. 351-ben ki pusztította el?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt az a híres osztrák hadvezér, a ki a hétéves háboruban Olmütznel, Kolínnal és Hochkirchnél kitüntette magát? A hochkirchi esata után a báróságot és a Mária Terézia rend lovag keresztjét kapta. 1759-ben Kunersdorfnál elragadta II. Frigyesztől a már-már kivívott győzelmet. Landshutnál megverte Fouguét. Hol szenvedett vereséget és mikor? Melyik örökösödési háboruban vett részt? Mikor halt meg?

Fizikai kérdés.

1. A bolygók a nap, mint gyújtópont körül ellipszoidben mozognak. 2. A vezérsugár a pálya különböző részein egyenlő időben, egyenlő felületet sűröl. 3. A különböző bolygók keringési idejének négyzetei egy aránytalan egymáshoz, mint a naptól való középlevel-ságaik köbei. Ki fedezte fel a bolygók ezen három mozgási törvényét?

4. Természettudományi kérdés.

Melyik növény az, a melynek gyöke vastag, levelei szélesek tányérszerűen a vizen úsznak, virága szagos,

hófehér, reggel 7 órától d. u. 4 óráig nyílt! Gyökere ehető, cserzésre és festésre használható, magva kávé pótlékul és mint izgató szer szolgál. Melyik rendben tartozik?

Mértani kérdés.

Valamely körnek egyenlete: $x^2 + y^2 + 6x - 3 = 0$. E körben egy szabályos 8 szög van beírva és a 8 szögbe ismét egy kör. Mekkora azon kör sugara, melynek területe egyenlő az előbbi két kör által képezett körgyűrű területével?

Képtalány.



A 31 számban közölt rejtvenyek megfejtése. Számítási kérdés: Huszan voltak. $480 \cdot x - x(x+1) = 1$ od.

Földrajzi kérdés: Rufidisi, a Mafia sziget átellenében ömlik az indiai óceánba. — Történelmi kérdés: V. István. A II. Ottokár cseh királlyal viselt háború a pozsonyi békevel ért véget, a melyet 1571 jul. 3-án kötöttek. — Természettudományi kérdés: A gébics-félék (Ianiidae) fajai: az őrgébics vagy babaszarka, kis gébics, töviszűrő gébics és a vörös gébics. — Sugár-rejtvény: Legnehezebb kötelesegeit legyen a legszentebb.

Helyesen fejtették meg: Hodács Agost, Kulcsár Béla, Beck József, Brüll Imre, Grüner Rezső, Bobory György, Kovács János, Hauschild Géza, Szentés János, Gulyás István, Tallay Jenő, Hammer Alfréd, Bergstein Soma, Czikkora Kálmán, Ramberger Mór, Hantos Béla, Spengler Ödön, Pintér Gyula, Rózsa Jenő, Kreuzler Bódog, Juránics Bálint, Hennyei Bertalan, Kohn Lipót, Jó Béla. A jutalmat Hantos Béla nyerte el.

Szerkesztői telefon.

Grüner R. Vas G. családi neve Radakovic József. A Kakas Marton szerkesztője Rákosi Viktor, R. Jenőnek az öccse. Brüll J. A hánynyal tetszik. Jegyeket postán nem küldünk. Beck J. A pályázatokat aug. 21. kell beküldeni. Polner Z. Lehetetlen, hogy a Plastics utalványokat ne fogadták volna el tanulóktól. Edig még nem történt. Utána járunk. Schiller B. Akkora, hogy a lap néhány számában közölhető legyen, mindenestre, hogy unalmassá ne váljék, 2-3 számra terjedő. A szerkesztő ur Eresiben (Fehér m.) nyaral. M. K. A választ a 31. számban megadtuk. Nagy Gy. A mint a sor rákerül, azonnal. A Z. és Gy. című pályamunka megjött, át is olvastuk, jó is volt. Talán az is jön. Véletlenül maradt ki. Stotter J. Megkaptuk. Köszönjük. H. Jenő. A «Bánkban» tartalma minden iskolai könyvben benn lévén, dolgozatát nem közölhetjük. Wechsler J. 1. Egyetemet. 2. Nem egyenlő rangu. Bergl J. A magyar nóta jó, a vers nem. D. Gy. «A tanuló imája» cz. vers nem közölhető. Kun B. Üdvözlét a leghűségesebb munkatársnak. — Több kérdésre a jövő számban.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körcut 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

A VIHAR.

(*) A közel mult napokban hatalmas vihar vonult végig Európán, mely hazánkat is érintve óriási pusztításokat és kárt okozott. Házakat rombolt, fákat tépdesett ki s a gazda reményét, a vetéseket, a gabonát mind tönkre tette s ez által nagy csapással sújtotta népünket.

Minő hatalmas és látszólag szabálytalan erő van a tomboló viharban! Ki állhat neki ellen? Az ember hatalma és ereje tehetetlen vele szemben: csak könyei lehetnek, melyek a pusztulás láttára szemeiből kigördülnek. Pedig nem véletlen szeszélye, nem pajkos játéka ez a természet erejének: az Alkotó törvényeit és az általa megszabott rendet követi minden: a szelek, a felhők, a villám és a jég.

Ha következményeiben még oly vészthozó és pusztító is a vihar rombolása, de egyszersmind jótékony és üdvös. Tekintsük csak azt, hogy lehűti a tikkasztó forróságot, melynek hatása alatt ellankad az állat- és növényvilág, megöntözi a földet, megtisztítja a levegőt: az embert pedig figyelmezteti, hogy el ne bizakodjék vetései áldásában s hogy mindent, a mit bír, Istennek köszönhet, a kinek egy pillantására tönkre mehet minden, a mi emberi birtok.

Az ember lelki világában is vannak viharok, a melyek pusztítanak és fölemelnek. A szenvedélyek lángját értjük rajta, melyek ha elfajulnak, hasonlóak az irtózatosan tomboló viharhoz. Vannak azonban nemes szenvedélyek is, melyek lángja minden szívet hevít. Ez a láng az égi hatalmak veszte lángja, prome-

thieusi szikra, az égből orozva, hogy az emberbe isteni lelket leheljen, a lelkesedés ünnepi tüze az, melyben a lelkek megkereszteltek, phoenix láng az, melyben szemünk örök ifjúságot nyer. Nemes szenvedélyek nélkül semmi nagy létre nem jöhet: minden geniusban megvan e láng s minden teremtmény át van hatva tőle.

Egészen más a szenvedélyek viharja, mely erejét tekintve ép oly hatalmas és látszólag szabálytalan, mint a természet dühöngő viharja és mennél többször tér vissza, annál nehezebben fekezhető.

Hatásait tekintve más okban kevésbé félelmes ugyan ránk nézve, mert módunkban van ellene védekezni. Kerüljük az olyan embert, ki szenvedélyeinek rabja, ha különben nemes lelkű ember, igyekezzünk reá hatni szép szóval, jó bánásmóddal, de sohse keményen, durván bánjunk vele, mert azzal inkább rontunk, mint használunk. A durvaság csak ellenállást szül, a nemeslelkűség esetleg megbánást.

Sokkal veszélyesebb a szenvedély, ha a mi lelkünkbe fészkelte magát. Káros következményei kiszámíthatatlanok. Gyakran egész boldogságunk lelkünk nyugalma, néha állásunk esik miatta áldozatul.

Azért még ifju korunkban el kell fojtani lelkünkben minden szenvedély csiráját, mert ha egyszer megizmosodott, elhatalmasodik s minden megnyilatkozását pusztulás és rombolás fogja követni.

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

— A fiatal fehér bátor fiu, ő igazat beszél.
— Jó.

Azután felkelt és így szólt: Az irokezek népe nagy és hatalmas; győzedelmesen küzd az angolok és azok szövetségesei ellen. Ez a nép elhatározta, hogy nagy főnökének gyilkosát, Nikunthast, az egész nép szeme láttára fogja kivégezni.

A körül állók tetszés nyitvánítása követte az öreg beszédét.

Azután így folytatta: — A halvány arc is megölte egyik derék harcosunkat, haljon meg ez is a másik kutyával és pedig a csata után, ha majd örömmünnepet ülünk.

Senkinek sem volt kifogása az öreg ajánlata ellen.

Az indiánok visszamentek a tűzhöz, a két ifjut pedig megint odakötötték a fához.

Nikunthas megértette az öreg irokez beszédét, de John nem.

Tehát azt kérde tőle: — Mi lesz most velünk?

— Elvisznek bennünket falvukba s ha viszatérnek, majd halálra kineznek.

John megborzadt e szavakra, mert már sokat hallott a vörösbőrűek kegyetlenségéről.

Sólyomszárny észrevette John félelmét és azért így szólt hozzá:

— Ne félj barátom, messze még az ut a faluig, még addig változhatnak a dolgok.

John aztán így szólt: — Atyám, szegény atyám.

— A huronok aligha akadnak rájuk, — volt Nikunthas válasza.

— Adja Isten, kétségbeesik, ha megtudja, mi történt.

— Majd megvigasztalja a nagy szellem, a kihez mindennap oly buzgón imádkozik.

— Bizony csak ő segíthet és remélhetőleg meg is fogja hallgatni kérelmemet.

Most ételt vittek oda nekik; Nikunthas jóízűen evett, mintha csak nem is látta volna a körülötte lévő irokezeket. John azonban csak kénytelen-kelletlenül evett.

Az irokezek kijelentették, hogy mindjárt elindulnak, hat harcosot választott ki a öreg, hogy a megkötözött ifjakat a falvakba elkísérjék.

Burns és társai nehezen várták az ifjak hazatérését, minthogy sokáig késtek, nyugta-

lankodni kezdett az öreg farmer, Bob vigasztalta őt.

— Master, a piankeschaw agyafurt fickó, époly eszes, mint bátor, nem kell félni, viszatér majd Johnnal. Valószínűleg indiánokra akadtak és nagy kerülőt kell tenniök, azért kések ily sokáig. — Nem kell félnie, megjönnek.

De óra-óra mult és ők még mindig nem jöttek. Az öreg férfi már majd hogy nem könyözött.

— Master Burns, ha jártas volnék ebben a dologban, elindulnék felkeresésükre, — szólt részvétellel Bob és Richard is.

— Tudom, hogy megtennék barátaim, de ők valószínűleg ellenség kezeiben vannak és onnan nehezen szabadulnak.

Az örült ezalatt felébredt álmából és kérde: — Hol van a «fiatal fenyő»? Hol van a seneka?

— Csak ezt tudnók mi is; már régen elmentek és még most sem jöttek vissza.

Wayteta úgy látszik nagy bizalommal viseltetett Bob iránt, a kinek becsületes arcjáról le lehetett olvasni aggodalmát; nemcsak a fiut, az atyát is nagyon sajnálta. Már ő is lemondott minden reményről, hogy az ifjak viszatérjenek.

— Miért szomorkodik Bob? — kérde Wayteta részvétellel hangon.

— Attól félünk, hogy Nikunthas és John irokez kézre kerültek.

— No hát miért nem indulsz felkeresésükre? Az oneida harcosok legalább úgy szoktak tenni.

— Igen, a mire az indián képes, azt én nem tudom meg tenni; nem talállok úgy el a nyomok után, mint ők.

— Wayteta oneida harcos, ő majd megtalálja a «fiatal fenyőt.» Ne busuljon csak Bob. Wayteta oneida harcos, ő majd megtalálja őket.

Felkelt, magához vette íjját s nyilát és e szavakkal: — Wayteta mindjárt visszajön, — eltűnt a bokrok között.

Kis idő múlva csakugyan ráakadt Johnnak egy nyomára, midőn ezt vizsgálta és kereste a többit, a sűrűből egyszerre csak mellette terem azon huron, a ki Nikunthast és Johnt elfogta, ez is kutatta a nyomokat a végből, hogy reá akadjon a két fogoly társaira. Társait elbujtatta, maga pedig odament Way-

tetához, a kit már néhány percze szemmel kísért.

A huron mosolyogva szólt hozzá népének nyelvén: Tu o quo nou? (Hogy vagy?)

Az elmebeteg reá nézett s így válaszolt angolul:

— Ki vagy te?

— Oh, — mondá az indián, ki nem jött mindjárt tisztában Waytetaival, — hát angol az én testvérem?

— Nem, nem vagyok én sapon, hanem vitéz oneida.

— Oneida? Jó.

A huron odalépett hozzá s kezét szorított Waytetaival.

— Ellenséget nyomoz, barátom?

— Ellenkezőleg, jó barátot. Nem láttad «Sólyomszárnyat» és a «fiatal tölgyet»? Már nagyon szomorkodik e miatt Bob.

Ismét gyermekes pajkossággal nevetett e névnek: Bob és mintha csak valami hirtelenül észébe jutott volna, többször is ismételtelte ezt: Ned — Bob, Ned — Bob. — Ujjongott s tánczolt örömeiben.

Az indián már ebből is észrevette, hogy örüllten van dolga, azért így válaszolt egész komolyan:

— Én láttam a «fiatal fenyőt» és társát, a vörösbőrű harcosot.

— Nos, hát hol vannak?

— Azt izenik velem társaiknak, hogy csak este jönnek vissza.

— Jó, majd megmondom ezt Bobnak, tudom, megörül.

— Nem kísérne testvérem a táborukba?

— Jöjj csak megvigasztalhatod legalább őket, úgy Bobot, mint a «szökehajut» és az öreg férfit, a kinek már-már könybe lábbadnak szeméi.

— Tehát kísérj el.

Wayteta elindult, oldala mellett a huron, a kinek intésére egész csapat indián bujt elő a bokrok közül.

Már körülbelül kétszáz lépésnyi távolságból meglehetett ismerni a sziklát, a mely alatt a férfiak tanyáztak.

— Látod? Amott vannak a forrás mellett. Az indián halk kiáltására oldala mellé jött a husz harcos, a kik őt eddig követték. Az indiánt, azon csapat küldte ki kémül, amelynél Sir Edmund tartózkodott, meg kellett vinni a hírt a legtávolibb indián törzseknek is, hogy a vitéz törzsfő, Monakawachenak vakmerő gyil-

kosa, a fiatal piankeschaw négy fehér társágában erre jár az erdőben. Hogy mi a dolguk vele szemben, azt úgy is tudták mindnyájan. Minthogy John és Sólyomszárny ítéletéből lehetett következtetni, a többiek sincsenek messze, azok felkeresésére küldték most őt a többi husszal, vagy élve, vagy halva, de mindenáron meg kellett keresni és a főnökök elé vinni. Inkább véletlenség, mint ravaszságból jött most nyomukra.

Midőn Wayteta maga körül a sok harcosot meglátta, megijedt.

— Ezek mind jó barátok! — mondá kisérője, a ki egyszersmind megparancsolta embereinek, hogy lőtávolságban vegyék körül a sziklát, a mely alatt Burns és társai időztek.

A huron még százlépésnyire ment elő s midőn már megpillantotta az ott letelepedett férfiakat, így szólt Waytetahoz:

— Most testvérem majd elmegy barátjához és azt mondja nekik, hogy itt vár rájuk Andawa husz társával, hírt hoztak a «fiatal fenyőről.»

— Jó, megmondom nekik.

Wayteta odament Burnshoz, s így szólt hozzá:

— Ott vár reátok egy huron husz társal; hírt hoztak a «fiatal fenyőről.»

Bob és Sir Richard felugrottak fekhelyeikről.

— Mi az? Mit akarsz? — kérde Bob.

— Ott áll a fa mögött, a többiek pedig az erdőben vannak, én vezettem őket ide, mert hírt hoztak s minket is elvezetnek Sólyomszárnyhoz és a fiatal fenyőhöz.

Eleinte nem tudták, igazat beszél-e az ember, vagy megint kitört rajt az örület.

— Mi az? Igazat beszélsz, Wayteta?

— Csak menj oda, ott áll, beszélni akar veled. Mig ott állottak mozdulatlanul s azon tűnődtek, mit tegyenek, odaszólt a huron:

— Akar velem valamelyik beszélni a fehér férfiak közül. Hiába állanak ellen.

Ijedten néztek egymásra.

— Mit tegyünk? — kérde Sir Richard, mialatt puskájával a fa mögé. Bob is úgy tett csak Burns maradt helyén.

— Én majd beszélek a huronnal, — mondá az öreg remegő hangon, Johnom tehát ezek kezeibe esett.

Letette fegyverét és így szólt a huronhoz: — Itt állok előtted fegyver nélkül, jöjj hát ide és mondd el, mit akarsz.

(Folytatása következik.)

LÁTOGATÁS.

*El innen, el! . . . vásári láрма,
Fojtó köd, . . . rideg néplömeg,
Mely mintha vig búcsúra járna,
A sírhalmok közt tévelyeg.
El innen, el! . . . Keressük ott fel
A temető csöndes zugát.
— Fiam, szerette jó fiacskám!
Meglátogatni jött apád.*

*Kerestelek a kis szobában,
Elárvult játékid között.
Már nem vagy ott, hova korábban
Kis szíved örvendezni jött.
Felsajgó lelkem von . . . megnézem
Hol játszol? Hol lelek reád?
— Fiam, szerette jó fiacskám!
Meglátogatni jött apád.*

*A szürke égen csillag gyulad
Esteledik . . . Fölnéz szemem,
Ott fönny kereslek . . . könybe fúlad
Feléd vágyó tekintetem.
Nem lellek föl, bár sírva sejtem,
Hogy ott vagy . . . Ott van újhazád
— Fiam, szerette jó fiacskám!
Meglátogatni jött apád.*

*Tudom, hogy kisdéd ajkad zárva,
Hogy kis karod át nem ölel —
De csak megyek utánad, bárha
Álmod szavam nem költi fel.
Hisz' este van . . . a gyermekalszik . . .
Szelíden mondj jó éjszakát . . .
— Fiam, szerette jó fiacskám!
Meglátogatni jött apád!*

*Mondd el kedves kis est-imádat,
Csókolj meg szépen és pihenj:
Angyalkák ringassák kis ágyad
S álmod legyen a tiszta mennyi.
S ha reggel ébredsz . . . jaj! nem ébredsz
Csak odaát . . . csak odaát . . .
— Fiam, szerette jó fiacskám!
Meglátogatni jött apád.*

*. . . De én csak mondom, bár susogva,
Mit szívem mondani kíván . . .
Talán te hallod ott, felfogja
Angyal-lelked s megérti tán . . .
S ágyad . . . sírod szélére ülve,
Beszélem szívem sok baját . . .
— Fiam, szerette jó fiacskám!
Meglátogatni jött apád.*

*Annyit takargatálak szépen;
Álmod lestem, hogy ott legyek,
Ha ébredsz ne félj sötétben,
S most elmegyek . . . most elmegyek!
S ha éjjel ébredsz s kiáltod
Nevem — ki vigyáz itt reád,
— Fiam, szerette jó fiacskám!
Meglátogatni jött apád.*

*Hamvad a mécs, a tömeg gyérül:
Leszáll halottak éjjele,
Eltűn a dís a sír kövérül,
Nem tűn a fájdalom veled.
Isten veled, alyó virágom,
Angyalka vigyázzon rád.
— Fiam szerette jó fiacskám!
Jó éjszakát . . . jó éjszakát . . .*

Várad Antal.

A szerencsétlen flótások.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

(7)

— Jaj, igen tisztelt főerdész ur — szepegett Guszti — nem hittük, hogy rosszat teszünk, ha az országúthoz oly közel eső bokorról pár szemet leszakítunk.

— Nem hitted? nos én mást hiszek; a málna bokroknak az országúthoz semmi közük, mert ez az egész erdő a Sziklay gróf tulajdona. Aki tehát elég merész a gróf ur vagy az én engedelmem nélkül csak egy levelet is leszakítani, az vétett az erdőtörvények ellen és azért méltó büntetésben részesül. Tehát egy-kettő, előre, majd a gróf ur fogja meghatározni a büntetéseket.

— Oh, jó főerdész ur, bocsásson meg nekünk az egyszer, nem tudva cselekedtünk rosszat, szívesen meg is fizetjük a málnát — könyörgött Gyula,

— Megfizetni — nem bánom, majd megajánlhatjátok a gróf urnak, de hogy belenyugszik — e, az már megint más dolog. Különb is, hogy kerültök ti ide, mit csavarogtok az országúton ahelyett, hogy jó diákok módjára az iskola padjában ülnétek, talán elszöktetek a szüleitektől, he?

— Nem, nem, főerdész ur, hallgassa csak meg az esetünket — szölt Gyula és elbeszélte eddigi élményeiket így végezvén szavait: — Láthatja tehát, hogy ártatlanok vagyunk, hogy sietnünk kell, ha tanárainkat, szüleinket nem akarjuk a legnagyobb aggodalomnak kitenni.

— Hm, hm, és most egy historiát hazudtál nekem össze és éppen azért, mivel olyan könnyen hívó ökörnek gondoltál, hát csak tartsatok velem, előre!

Fenyegetőleg hadonázott botjával utóbbi szavaknál, úgy hogy a szegény fiuk átlátták, hogy ilyen szigorú emberrel szemben vonakodásról, annál kevésbbé ellentállásról szó sem lehet; megadták hát magukat kegyetlen sorsuknak és haladtak szépen a kijelölt irányban, hogy — talán éppen a cigányok módjára börtönbe kerüljenek.

Legkeserűbben esett még a becsületes Gyulának, hogy az erdész őt hazugnak hitte, holott jól tudja azt mindenki, hogy senkivel szemben sem szokott valótlanosságot állítani. De kerüljenek csak a gróf ur színe elé, majd bebizonyítja ő annak a napnál fényesebben az ártatlanságukat, majd ő bizonyára hitelt is ad a szavainak! Az erdész fölszólítása félbeszakította a fiu gondolatmenetét: — Csak lassabban, lassabban, ficzkók — kiabált utánunk — elég jókor megfogtok érkezni, hogy a dutyiba sétáljatok!

— Bácsi, — sugta oda Guszti szomszédjának — tudod, nekem úgy rémlik, mintha az erdész nem állna valami erősen a lábán, fűsünk el tőle, mi?

— Lullu, egy jó szellem sughatta ezt neked pompás! — gyorsítsuk csak a lépteinket és mikor ismét ránk szól, majd fűttenek — ismered már azt a hangot — és te jobbra én balra szaladok és a kis tisztáson találkozunk. Csak óvatosan, nehogy gyanút keltsünk!

— Lassabban lépkedjétek ti naplopók, halljátok — vagy — kiáltott az erdész fenyegető hangon, de ime egy éles fűtyhasította a leget



és foglyai jobbra-balra tüntek a sűrű bokrok között.

Csak hogy éppen ez a fűty volt a megrongálójuk, mivel az erdész kutyái otthon a börtönükből kiszabadulva nyomon követték gazdájukat. Nem lehettek már nagyon messze, mikor a fűtyöt meghallották.

Gyorsan arra felé törtettek, mint aféle jól nevelt vadászkutyák, melyek ilyen zörgés hallatára tudják, hogy vagy vaddal, vagy fatolvajjal lesz dolguk. Persze egy-kettőre elérték tornászainkat, egy rántásra a fűre fektettek

öket és zsákmányaikat erősen sakban tartva ugattak, amíg csak gazdájuk meg nem jelent.

— Nagyon jól van Junó, nagyon jó, derék kutyám! — dicsérte az erdész a pompás állatot, mely sűrű bokrokron át való futástól erősen libegve gazdája kezét nyalogatta — és te haszontalan málnatolvaj szedd föl magad, vagy a bottal segítlek; még a másikért is el kell mennünk — ohó, az sem jutott messze, ha jól hallom, a nagy fenyő fánál csipte őt nyakon a Sajó!

Sajó is legnagyobb örömmel fogadta gazdája dicséretét, aki miközben folytatták utjokat erősen szagolta foglyait: — hogy ők igazán semmirevaló csavargók, akiket a gróf bizonyára



guzsba köttet és legalább négy hétre elzárat és, ha mégegyszer megkísérik a szökést, hát teremtucese kiharaptatja gégéjükét a kutyákkal, még ráadásul csupa apró darabokra szaggattatja őket! — ilyen biztatások közben lépdelték a a mi szegény diákjaink a hatalmas tölgyek árnyékában, mignem a szép erdészlakhoz érkeztek, melynek ajtaja előtt egy éltesebb nő egy tizenhét tizenhét éves leánykával varrogatott.

— Ni ni, apuskám — fogadta a leány az erdészt — társaságban jössz vissza? Egy pár városi fiu tornaruhában? Hol találd őket, tán eltévedtek?

— Erdei tolvajok, éppen málnaevés közben szíptem őket — felelte az erdész — ezek

— Ejnye Iános — szakítá őt félbe a felesége — ugyan hogy tudsz egy kalapra való málnáért oly szigorú lenni, ezeket a szegény diákokat annyira megijeszteni, sőt még le is tartóztatni. Ugysem törődik senki a te gyümölcsseiddel, melyek mind a száraikon fonyadnak el, mivel senkinek sem engeded, hogy leszedje őket!

— Éppen azért nem tűrhetem, mivel meg van tiltva. Hűtlen szolgája lennék jó uramnak.

— És mi történjék most volük?

— Előállítom őket a gróf urnál, ő valószínűleg becsukatja egy kicsit ezeket a haszontalan suhanczokat, a kik különben is nekem olyan zöldeket beszéltek az élményeik felől, hogy felfortyanok, ha eszembe jut, hogy elég marhának gondoltak arra, hogy elhígyjem.

— A gróf urat nem találod otthon; ezelőtt félórával Kövesdre ment.

— Sebaj, majd visszajön.

— És erre várjanak a szegény fiuk?

— Nincs más, mit tenni, jertek föl ezen a lépcsőn, majd a padláskamrában eléggé elmélkedhettek bűneitek fölött. Annynyit mondok azonban, meg ne kísérsétek a szökést, a kutyák már ismernek benneteket.

A lépcsőn fölérve egy szűk padlás szobácskába vezette őket, amelyet a kis ablak csak szomoruan világított meg és rájuk zárta az ajtót.

Szóltanul roskadtak ezek a szalmára, a kis odu egyetlen butorbarabjára és mereven bámultak maguk elé.

— Lulu — szakítá végre félbe a hallgatást Gyula — Lulu, hát mond csak, van nálunknál szerencsétlenebb két flótás a világon?

— Bizony kötve hiszem, bácsikám, és mi lesz belőlünk, ha ez a rossz erdész addig tart bezárva bennünket, amíg a szigorú gróf meg nem érkezik, hisz öreg este is lehet!

— Egyáltalán nyomorultul bánnak velünk és nem hiszem, hogy atyáink ennyiben hagynák a dolgot, ha majd mindezt elmondjuk. Megengedem, hogy vétkeztünk, midőn sapkánkat málnával

— Óh, bácsikám, a mi birtokunk erdeiben tetszése szerint szedheti az erdei gyümölcsöket, nagyatyánk sem tiltotta, atyánk sem tiltja senkinek!

— Tudom jól, még a királyi erdőkben is szabad, annyi azonban bizonyos, hogy az erdésznek semmi joga nincs így bánni velünk.

— Tegyük hát kísérletet a szökésre.

— És a kutyák?

— Persze a kutyák!

Tovább hallgattak a fiuk, erősen törve fiatal fejüket újabb szökési terveken, midőn a mel-

lékajtó megnyílt és egy női hangot hallottak: — itt Estók, itt kellene egy deszkát a falból kivenni, meg tudnád tenni?

— A' subick, Ida kisaszon, de' jasztan ee ne árujjon ám!

— Nyugodt lehetsz, Estók, ha én parancsolom, hát magamra is vállalom a papával szemben a felelősséget.

— Magam is u' g gondolom, kisasszonkám; ha' isten neki fakörösz, vegyük ki ezt a szélesset, ugysis hibádzik mán belülle három szeg. Egy — kettő — itt van ni, mán ki is gyütt!

— Jól van Estók Most zárd be a kutyákat, azután fogd be a ponnyt a tejeskocsiba úgy hogy félóra múlva indulhass.

— Igenis kisasszonkám, befogom a kutyákat a tejes kocsiba és bezárom a pönit — va' nem, nem ugy, egészen megforditta.

A saját tréfáján nagyokat röhögve távozott Estók, a lányka pedig bedugva fejét a támadt nyíláson, így szólt:

— Jertek szegény fiuk, apuska hivatalos dologban eltávozott, a mama pedig meghagyta hogy azonnal kiszabadítsunk onnan benneteket.

— Ó kedves kis-



asszony, kegyed és mamája igazán nagyon jók; s nem lesznek azonban kellemetlenségeik, ha minket kiszabadítanak?

— Apuska mindenestre haragot fog színelni, de én tudom, hogy magában örülni fog, ha nem talál itt benneteket; a hivatalos dologról is, amiben oly hirtelen eltávozott, ma még szó sem volt és anyám is alaposan hiszi, hogy a papa csak azért sietett úgy el, hogy nekünk alkalmat adjon a szöktetésre.

— Akkor természetesen örömmel és köszönettel vesszük igénybe a szíves segítségüket.

— Jöjjetek hát le a lakásba, anyám már készített egy kis harapnivalót. Ugy-e ma még nem ebédeltetek?

Lent az ebédlőben már várta őket az erdész, aki tudtukra adta, hogy a tejeskocsival egy jó órajárásnyira fekvő faluba szállitattja el őket,

ahol a nőtestvére nagykorcsmárosné, akinek csak adják által ezt a levelet és a jó fogadtatásra el lehetnek készülve. Mindenekfölött pedig egyenek, mert szegénykéék, tán nem is ettek még ma ebédet; evés közben aztán elmondhatnak egyet mást, hiszen az erdész né mindjárt látta rajtuk, hogy uri fajtájuk, hogy nem csavargók.

Evéshez láttak ezután a bebörtönözöjük asztalánál és emellett töviről-hegyire elmondták az élményeiket, ami a lágyszívű erdész né a könnyekig indította és dehogyan engedte volna meg, hogy szegény fiuk a nővérétől még ma Bánhidjára gyalogoljanak, hisz az teljes négy órai út! Mindjárt oda is irta a levélbe, hogy a fiuk ott fognak aludni. Még egy öforintost is rájuk tukmált, hátha valamerre alkalmatosságot találnak a kocsin való utazásra, azt mégis meg kell fizetni; nem ajándékképpen adja ám ő ezt, mert nincs olyan sok, hanem ha egyszer megint erre vetődnek, hát majd behozzák, most csak fogadják el.

És miután a jó dolgok, amikkel a gondos erdész né az asztalt megrakta, rendeltetésük helyére jutottak, véget nem érő hálálkodások közt ültek föl a fiuk a tejeskocsira és a fűge ponny nagy vígan sietett velük tova az árnyas erdei uton.

— Hallod te Lulu, most már megint oly jókedvű vagyok, mint rendszeren és most eresszünk a jó erdész né tiszteletére egy háromszoros éljent, hadd zugjon belé az erdő!

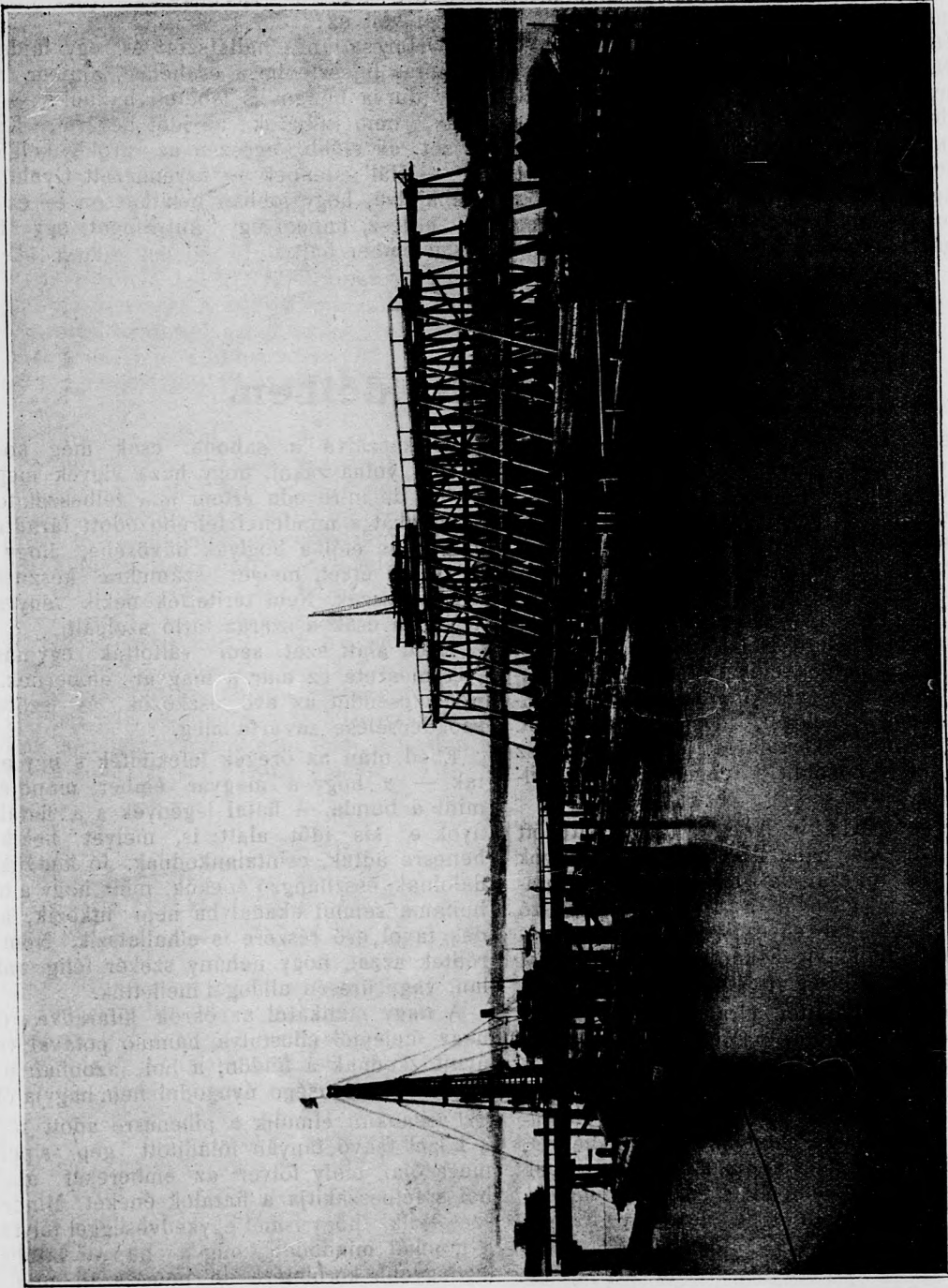
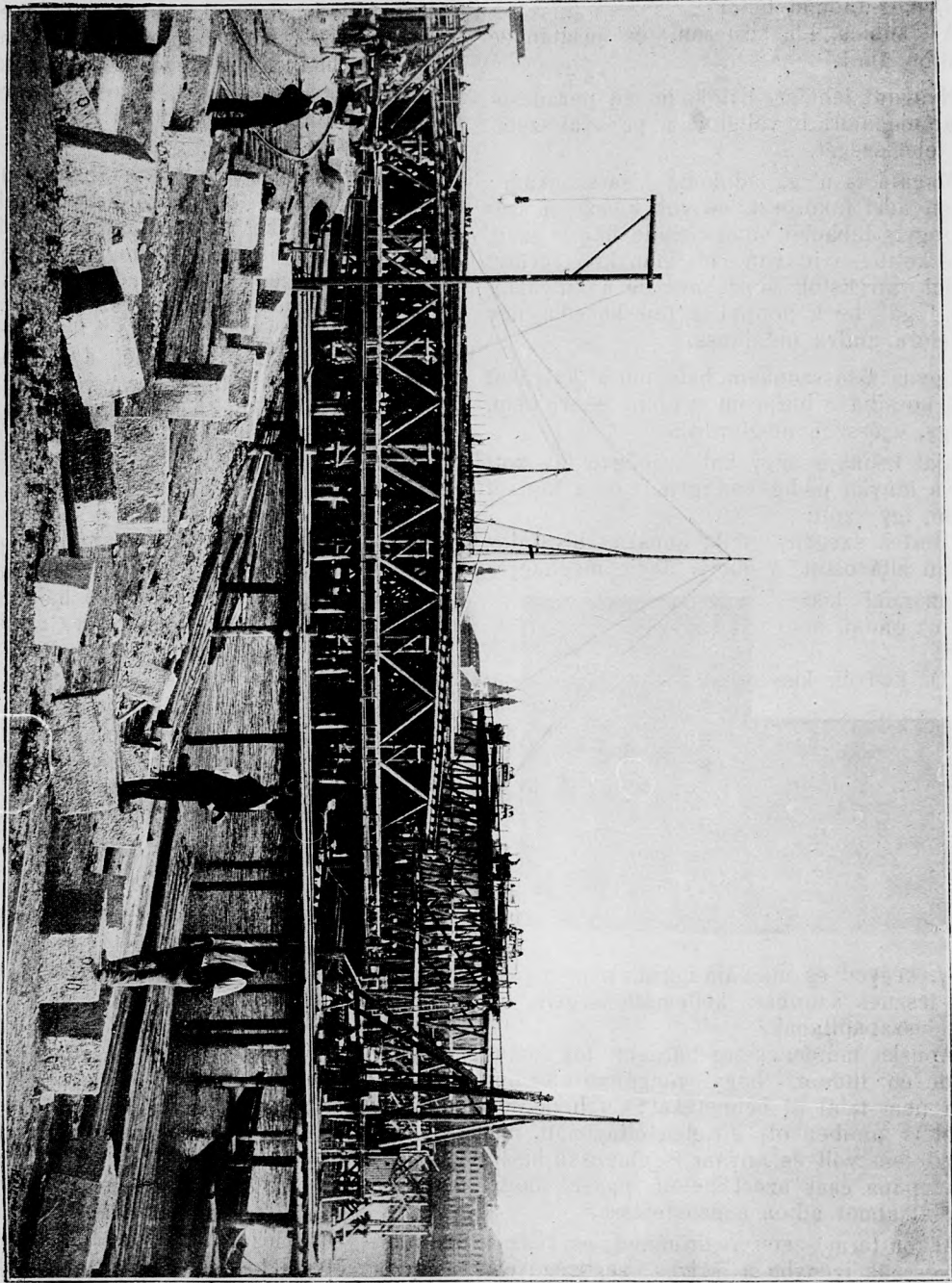
El is rikkantották az éljent, mely betöltötte az erdőt, betöltötte a ponny fület is, úgy hogy ez megijedt és a rendes, koczogó trappból, derekas vágatásba csapott át. Ugy röptek, mint a gondolat. Estók, a kisbéres és tejszalító maga megvallotta, hogy igy még nem látta vágatni Csillagot a nyolcz év alatt, amióta gondjaira van bizva.

De éppen a Csillag jó kedve következtében csakhamar megérkeztek az utászaházhoz, amely a kocsis végczéljaul volt megnevezve. Itt fölváltotta Gyula a Csutak csendőrtől kapott egy forintost és felét az Estók markába nyomta. Ez meghökkenve ilyen bőkezűség láttára, mereven bámult majd a pénzre, majd az adójára, mire magához tért volna, a fiuk már messze jártak. — Ót piczula! köszönöm assan! tyhü a kutya ötvenit! — Ez a kurjantás megint elég volt a Csillagnak, hogy egész hazáig fusson!

— Igy, Lulu, most már meg vagyunk mentve, de lépjünk ám ki jól, hogy minnél előbb helyen legyünk.

— Remélhetőleg leszámoltunk már a szerencsétlenségekkel, bácsi!

AZ ÚJ VÁMHÁZ-TÉRI HÍD JOBBOLDALA.



AZ ÚJ VÁMHÁZ-TÉRI HÍD BALOLDALA.

— Csigavér, föltartóztathatlanul a híres napkorcsmáig menni és szoba sem állunk senkivel, még ha megszólítanak se, még ha

— Vau! vau! vau! — vau! vau! vau!

— Nagy isten a kutyák; az erdész is bizonyára nyomunkban van. Hogyan menekülünk? Igen, ide föl a gesztenyefára, bátya mit kapkods, mint a Bernát a menyköhöz?

A kutyaugatás mind közelebb halatszott és és az aggodalom úgy fokozta az erejüket, hogy csakhamar elérték a fa legalsó ágait, ahonnan már könnyebben jutottak a magasabb

régiókba és ahol a sűrű lomberdő már jól elfödte őket.

Mi volt ez?

Ostoresattanás hallatszott és egy fájdalmas vonítás fejeszte be a csaholást, amikor aztán egy durva hangot is lehetett hallani: — Bestiák, nem tudjátok az időt bevárni, Kaptok vizet, de előbb egészen az árokig kell érni!

— Hál' istennek — örvendezett Gyula, előrehajolva, hogy jobban beláthasson — ez nem az erdész, hanem egy kutyafoogat, egy hibás lábú ember hajtja. (Folyt. köv.)



A puszta nyári délben.

Csendesen pihen a természet, a nap sugarai mind megannyi parány részecskéi a beláthatatlan világűrnek játszadozva szűrődnek át a tikkasztó hőségű légkörön, hogy még sűrűbbé tömörítsék a már ugyis felcsigázott levegőt.

Anyám egy ily napon kiküldött a pusztára, hogy nézzem, hogyan folyik a munka. Én örömmel kaptam e részemről kedvező parancson s azonnal hozzá is láttam, az elinduláshoz szükséges dolgok előkészítéséhez s a legnagyobb készséggel neki indultam, nem tekintettem a nagy meleget, sem a fáradságot. Boldog örömmel szemléltem a ringó kalászáradatot, mely hasonlít a tenger csendes hullámzásához.

Már csak rövid ut választ el a kitűzött céltől; már ide hallatszik az arató lányok szájából siró magyar dal, mely a ringó kalászok halk susogásával s a déli harangszó mélabús hangjával egyesülve, mintegy diszharmónia idehalló vig akkordjai enyésznek el a fenséges mindenségben.

A természet bájaitól elragadtatva meg is feledkeztem enmagamról. Folyton a természet panorámáját figyeltem s e látomástól lelkeket ismeretlen rezgésre bírta valami s úgy éreztem magamat, mintha Isten szent templomában volnék, látom a távolban kéklő hegyet, mely fölött ködfoszlányok emelkedtek, a melyek úgy tűntek fel szemem előtt, mint a templom oltáráról felszálló tömjén füst a menny Urához. A hegyekről lezúgó patak a pusztán keresztül folyik s itt már folyóvá szélesedik, melybe a nap lebocsátotta sugarait s annak sima tükre fénylően visszaverte azokat.

A természeti dolgok felett gondolkozva, nemsokára kikerkeztem a tisztásra, a hol már le

volt kaszálva a gabona, csak még kocsira kellett volna rakni, hogy haza vigyék megsempelni, de mire oda értem már félbeszakították a munkát s mindenki félrehuzódott fáradtan a nap heve elől a boglyák hűvösébe, hogy az egyszerű étket, melyet számukra készítettek, elfogyaszszák. Nem terítették nekik fényesen; teritékül csak a száraz tarló szolgált.

Ebéd alatt szót sem váltottak egymással. «Természete ez már a magyar embernek.» A néma csendet az evő eszközök és szócskék szögdécselése zavarta meg.

Ebéd után az öregek lefeküdtek s úgy aludtak — a hogy a magyar ember mondja — mint a bunda. A fiatal legények s a fiatal lányok e kis időt alatt is, melyet nekik pihenésre adtak, csintalankodnak. Jó kedvükben dalolnak, összhangzó énekük, mint hogy a hang hulláma semmi akadályba nem ütközik, a vidék távol eső részére is elhallatszik. Nem törődtek azzal, hogy néhány szekér félig rakatlan, vagy üresen álldogál mellettük.

A nagy munkától az ökrök kifáradva és a nagy melegtől ellustulva, bámuló pofával végig nyújtózkodnak a földön, a hol azonban a legyek szentelensége nyugodni nem hagyja őket.

Lassankint elmúlik a pihenésre adott idő, s a közel fekvő tanyán fölállított gép sipolása megszólal, mely fölveri az embereket álmukból s félbeszakítja a fiatalok énekét. Mindenki szétoszlik, hogy ismét egykedvűséggel folytassa a munkát mindaddig, míg a nap a látóhatár legnagyobb kerületére le nem száll, míg fel nem veszi piros köpenyét, hogy fényes sugarait eltakarja s míg meg nem szólal az esti harang ezüst csengésű hangja, mely bejárja a határt. Sz. G.

AZ ATYA.

(Ballada.)

Rónára, berekre leszállott az este,
A fák koronáját zuzmara megeste.
Bolygótüz imbolyog ingoványának szélén,
A zúgó pagonyból siri, fagyos szél kél.

Förgeteg dudoljon végimát fölötte,
Lejtsen a bolygótüz sirtánczot körötte!
Rónára, berekre leszállott az éjjel,
Tölgy, rekettye, küzköd északnak szelével.

Megállott egy ember a Bálintház mellett,
Megrázza az ajtót s a szava fölzengett:
«Fordulj ki lakodból, jöszte ki, vén Bálint,
Hadd sirjon a lelked! Hir várakoz rád itt!
Halljad vén sas, a ki ifju erőd teljén
Rontottál-bontottál az ellenek sergén:
A te édes fiad, a te husod-véred,
Önnön népe fölött véres karddal kérked!»

Hát megállt egy ember a Bálintház mellett,
Megrázza az ajtót s a szava fölzengett:
«Fordulj ki lakodból, jöszte ki, vén Bálint!
Hadd vigadjon lelked: hir várakoz rád itt.
Im, hozom fiadat, a ki már nem irtja
Vad kedvvel az önnön feleit a sirba.
Seb tátong szivében, hallgatag — siváron.

Rajta hát, vén Bálint: nem fiad imáron,
Rajta, itt az idő, hogy beváltsad esked:
Dobassad ingovány ölébe a testet,
Hadd zengjen fürgeteg végimát fölötte,
Hadd lejtsen bolygótüz sirtánczot körötte!»

Kifordul vén Bálint (jaj, be lassu lépte!)
Hozzák halott fiát szemének elébe,
Szöke haja véres, ábrázata oly kék,
Alszik szemefénye, ajaka mosolyg még,
Rámered vén Bálint kósza pillantása,
Ősz szakála szétleng a vak éjszakába.
Majd fölhallik szava, de hörögvé, mélyen:
«Jaj, fiam ő nekem, az én husom-vérem!»

Kemény Aladár.

Kisfaludy Károly víg elbeszélései.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Januárii. A kapitány álarczos mulatságot rendez, a melyre Róza is elmegy, oláh asszonynak öltözve.

Még mások is voltak hasonlóképen öltözve, s így Tollagi nem tudva, melyik a felesége, kétségbe esik. Egyik oláh asszonyt egy török karjában látja s midőn oda ér a török sóhajt: Róza! «Hát még is te vagy? hah te hivatlen! De e pár Lépfalvi és neje, Lollí volt. Tollagi megtudja Lollitól, hogy neje rosszul lett s hazatávozott.

A kadét megvallja, hogy a szerelmes levelet csak bosszúból írta.

25. Januárii. Örömmel tudatja barátjával, hogy ő nemsokára apa lesz. «Az egész ház örömben uszik. Jöjj, ha lehet. Az ember megszíról is szereti barátját, de azt is megkívánja

hogy néha mutassa meg magát személyesen Isten veled!»

*

Kisfaludy egy harmadik részt is tervezett, «Tollagi, mint atya.» De ezt — fájdalom — nem fejezte be, csak egy pár töredék van meg belőle.

*

1823-ban írta Kisfaludy «Mit csinál a gólya?» című víg elbeszélését (anekdotáját.)

Egy faluban szép tornyot csináltatnak aranyos csillagkeresztel. De ezen ragyogó keresztet egy gólya, a mely evését rajta állva végzi, elhomályosítja. Egy ideig megkísérik kiabálásokkal elhajtani a gólyát, de eredménytelenül, míg végre klövik, de szerencsétlenségükre, a gólya hosszú nyaka a keresztugárban megakad

s ott csüngve marad. Ez időtől kezdve a falu lakóit rendkívüli dühbe hozta «Mit csinál a gólya?» kérdés. Végre a falu kimondhatatlan nagy öröme egy nagy szélvész lehordja a keresztől a gólyát.

1824-ből való «Sok baj semmiért.» Tartalma röviden a következő:

Lajos beleesik a várhegyen egy gödörbe, s abban a perczen hallja, hogy egy szép leány felsikolt, a ki megrémült az ő szerencsétlen esete miatt. Lajos nem tudja, hogy ki volt a fiatal leány, de ettől fogva mindig reá gondol s képe mélyen bevésődik szívébe.

Az ifju nemsokára hivatalt kap a fővárosban, a hol édes apjának egy jó barátja is lakik, a kinek leányát szemelték ki Lajos leendő feleségül. Itt bemutatják neki Nellit, a ki nagyon sajnálkozik azon, hogy testvére Málit nincs otthon. Házasságra kerülven a szó, Lajos lefesti apja barátja előtt ideálját. Nagy csodálkozására a leányt egy huszártisztnek karján látja meg, a mit elmond barátjának. Ez csak mosolyog a beszédre s házi ünnepre hívja meg Lajost: itt elébe vezetik Málit, a barát fiatalabb leányát, a ki nem más, mint az ifju rég keresett kedvese. A tiszt pedig a nagyobbik leány mátkája. Midőn Lajos először látta Málit, akkor a leány éppen a Lajos apját meglátogatni ment volt, de nem találta otthon. Málinak is megtetszik Lajos s így a boldogság teljes lesz.

Szintén ily félreismerésen alapszik. «A fejrőköpönyeg» cz. vig elbeszélés is.

Csöngedi Bencze megunván a fényűzés hiu játékait, a mázas arcokat, s az olesó szívek erőltetett ömledéseit, falusi jószágára vonul, azon véleménynyel, hogy majd a természet kebelén minden életöröm ujulva tünnend fel neki. Itt megismerkedik jubásának szép leányával, Borissal s kezd a leány után járni.

Azonban versenytársra akad inasában, Lázárban, a ki a leányt el is veszi.

Bencze csapongó lelke nem sokáig bankódik. Ujabb ismerőst szerez Váry személyében, a kinek bájos leányát, Lidit, megszereti. A városba megy, hogy a menyegzőre bevásároljon; hazajövet eselédháza ablakánál egy fejrőköpönyeges férfi ölik szemébe, a kítől megtudja, hogy Liditől a főhadnagy, az ő ura, sok csókot kap. Csöngedi kardot rántva beront Lidi szobájába, hol a holdtól világítva egy fejrőköpönyeges férfit lát feléje közeledni. «Jer hát, e vas intézze sorsunkat!» kiált Bencze s magán kívül elébe vág, a melyre valami csörögve a földre zuhan

s a szoba mindjárt üres lön. Bencze tétováz, körülnéz, s midőn magához ter, veszi észre vitészege jelét. Az álló tükörben önmagát látta meg, csak hogy nem ismerte meg magát, mert szörnyű háborodásában, levetvén nehéz bekecsét, inasa fehér köpönyegét ölté magára. Megszégyelve magát el akar illani, midőn Lidi belép a főhadnaggyal, a ki testvérbátyja. A félreértést holdog házasság követi. Csöngedi baza viszi fiatal szép feleségét s a vélemény: hogy a házasság féltékenyre nézve vagy emészto méreg vagy orvosság, rajta is megvalósodott; ő meggyógyult — s csendesen él.

«Sulyosdi Simon» 1823-ban készült.

«Simon születése napja végső lett szülőjének.»

Atyja örült és sirt felette, s mindenféle nagyságot jövendőt a kisedről; de a sors minden adományait csak egy szerencsés phlegmába gyűjté; atyja ezt hideg vérnek nézven, katonát akart a fiuból nevelni, de a mester bölcs elmékedése által legyőzve tudósnak szánja. Így kerül Simon a városba, hogy keresztül fusson valamennyi iskolát. Simon itt sok szepet tanult és sok szepet el is felejtett; mikor csak tehette, aludt; sem nem kedvelt senkit, sem nem gyűlölt; a mester eleget nógató a tanulásra, de Simon a legfontosabb dolgok magyarázata alatt is nagyokat ásított. Boszankodva írta meg apjának a mester: «Az urf tudós nem lesz ugyan, de annál inkább hízik.»

«Minden tapasztalás, melyet haza vitt, abból áll, hogy az ember ebéd előtt más szemmel nézi a világot, mint ebéd után s hogy az ember csak akkor nyugszik, ha tovább nem néz mint a meddig lát.»

Atyja halála után a birók reá marad, de ő annak vezetését a mesterre bizza. Majd jönnek látja asszonyt hozni a házhoz, egy kis barna leányt épen alkalmasnak talál, de míg Simonunk ismét kivergődött a karszékéből, egy karcu, tüzes ifju elébe ugratott s a leányt elragadta az orra elől.

A városba költözik, a hol szomszédja, egy öreg ur meghívja, mert vén huga Krisztina, «kit a traditio szépnek vallott ugyan, de az idő gonoszul gazdálkodott kellemeivel», Sulyosdira veté szemeit.

A háznál még van egy leány, Lidi, az öreg ur gyermeke.

Sulyosdi mesterének és gazdasszonyának sok nógatósa folytán, elhatározza, hogy Lidit megkéri. Átmegy, de a leány egy fiatal embert, mint leendő férjét mutatja be. Így Sulyosdi nőtlen marad. Egy özvegy asszonyt is el akar

később venni, ekkor egyik volt osztálytársa, Darándy kijátssa Simont. Midőn ezt meghallja így kiált fel: «Hála Isten! ezen is által esem; egy asszony kedvéért én többé nem fáradok soha!»

Igy továbbra is agglegény maradt. A külzavar nem érdekli, sem nem olvas, sem nem ír, hanem régi phlegmájával üldögél és öregszik.

«Légy boldog Sulyosdi Simon? Téged nem fog nyomni az oszlop sirod felett.»

«Bajjal ment, vigan jött» cz. elbeszélést 1825-ben írta Kisfaludy.

Pöröndy Tamás derék ember, jártas a tudományokban, de a világi hajlékonyságban szükkökdik, «mely az embert kivált a szépeknél tetszetőssé teszi.» Némely pontban a természet nagyon ostobán bánt vele, mert öles termete, himlős képe, kampós orra, égő bajusza, előre görbedő járása: alakját nem tevék idealissá.

Midőn már a komor agglegényesség küszöbén áll, egy leány tünt szemébe, a kit feleségül szemel ki.

De Tamás kudarcot vall, mert a leány egy más ifjunak nyujtá kezét. Egyik barátja, Endrefi, farsangra magához hívja s ő elindul inasával, Jakabbal, a ki kiszolgált katoná. Utközben éjjelre egy kis koresmában szállnak meg, hol előtte már két mesterlegény s egy öreg invalidus káplán keresett menedéket; ezeken kívül a füstös szobában még két gyermek, macskák s egyéb baromfiak voltak.

Bor is van a koresmában «három emberes» ugyanis oly savanyu, hogy csak ugy lehet meg inni, ha két ember tartja az ivót, a harmadik pedig beletölti a bort. Ágy azonban nincs, s így Tamás éjjeli nyughelyéül az asztalt választja.

A két öreg katona nem feküdt le, hanem kártyázva a viselt háboruikról beszélgettek. A káplár, a «három emberes» bortól becsipve az asztalt verte s hangosan kurjongatott, mire a két gyermek felébred s sirni kezd.

Tamás is felrettent s feledve magas fekvését, midőn hirtelen a láрма után fordulna, lehányatlik, megtapossa, az egyik mesterlegény lábát, ki rablót vélvén felette dühödni, óbégatva kegyelemért kiáltozott. Jakab azt gondolá, hogy ura is utközben van a mesterlegényekkel, nagy robajjal segedelmére ugrik, eldöntvén a padot a már elázott káplárral együtt, ki ezen kiáltással: «Ne engedd, szurd, lödd, pajtás!» a földön is hadonázott, örömet felkelt volna, de feje nehezebb volt egész testénél. Az egész csárda valóságos csatahelynek

látszott; mindenki talpon volt és sok kérdés sopánkodás után lön ismét békesség.

Reggel ultra kell Pöröndy inasával, az estéli kalandból náthát kapva emlék gyanánt. Éjjelre fogadóba szállnak, a mely elég kényelmet nyujtott. A fogadóhoz közel lakó földesur vendégnek meghívja Tamást, de itt is csúful jár, mivel haját rózsá-olaj helyett köménymag olajjal kente be. Ennyi baj és viszontagság után megérkezik Endrefihez, kinek mostoha anyját nehány érdekes kaland után, nőül veszi.

Mily derült világba vezet minket vig elbeszéléssel Kisfaludy! Mesterileg rajzolt egyéneket vezet elénkbe, a kiknek mindenikét mint régi ismerősünket üdvözljük. Felvidítja az olvasót az elbeszélésben leirt tevékenység, sürgés-forgás, pezsgő élet. Vidáman nevetünk a tarka félszepségek felett, a jóízű tréfákon és viszontagságokon.

A tréfák eszünkbe juttatják a régi magyar családok vigságait «melyek életének számos jellemző vonását tartották fenn.» Mutatják e vig elbeszélések Kisfaludy éles látását, művészi érzékét, tapintatát; mily ügyesen tudja kiválogatni azon jellemvonásokat, melyek egy ember világos jellemzésére szolgálnak s azt az egyént a többi között is megkülönböztetik. Kisfaludy vig elbeszéléseiben sehol sem fejlesztí sem a cselekményt, sem a jellemet, hanem csak elmondja, feltünteti.

«Tehetsége e tekintetben, mondhatni, nem ismer folyamatot, csak eredményeket, nem utat, csak állomásokat. De képzelete kifogyhatatlan, hangulata mindenütt vidám és derült, satyrája találó és csattanós.» Mint a kómiikum egyik segédeszközét használja a szereplők ajkára adott felkiáltásokat. Már magukat a neveket ugy választja meg, hogy a névből következtethetünk a személy jellemére. Tollagi könnyen hajlik, mint a hall; Lépfalvi: furfangos; Kamati: pénzes kereskedő. Sulyosdi: mert 3 akkora térfogattal bir, mint más halandó; Pöröndy: czivakodó természetű. Azonkívül alakjai, nem csupán típusai vagy ember iferdességnek, hanem fel vannak azonkívül nemzeti vonásokkal ruházva, a melyek hazájuknak ismerető jellegét magukon viselik.

S annál inkább bámulandók Kisfaludy vig elbeszélései, mivel e téren nem volt előzője. Az egy Fay András működése előzi talán meg a Kisfaludyét, de ő nem Fay után indults nem is annak munkáiból kap kedvet az írásra.

Gaal volt az, a ki Kisfaludyt buzdította, hogy próbálja meg tehetségét «kisebb elbeszélésekben» s e biztatás után kezdte Kisfaludy — mi-

vel a színészet ügye is hanyatlott a fővárosban — elbeszéléseket írni. S így néhány vigjátékának tárgyából vig elbeszélést csinált és egy pár drámájának a tárgyából komolyat.

Elbeszéléseit a közönség tetszéssel fogadta. s főleg K. elbeszéléseinek volt köszönhető, hogy «Aurora» oly széles körben terjedt el s oly népszerűvé lett.

Mint ezen a téren, úgy egyebütt is szóval, tettel egyaránt elől járt Kisfaludy s utat nyi-

tott egy későbbi ivadéknak, a mely már az általa kitisztított ösvényen biztosabban haladhatott előre.

Kisfaludyt épen akkor szólította el a földről a zord halál, «midőn elérkezett az idő, melyben keblének sugallatát követve, ideáljának élhetett volna, csak megpillantotta az ígért földét, de határait átlépni már nem engedte sötét végzete.»

Nagy György.



A magyar nemzet ünnepe.

Észből békét kötött Nagy Ottó német császárral, melynek értelmében papok jöttek be, és ezek nagy sikerrel terjesztették a kereszténységet. Maga Géza fejedelem is Vajk nevű fiával, ki a kereszténységben István nevet nyert, felvette a kereszténységet.

Még nagyobb mérvben folyt s csaknem befejezetetett a térítés munkája, I. vagy Szt. István fejedelem, illetőleg király alatt. Ő maga is valódi apostolként működött.

És miután fáradozását siker koronázta s győzelmet aratott azokon, a kik fegyveresen keltek fel a kereszténység ellen, István az egyházi intézkedéseinek biztosítása és megerősítése végett II. Sylvester pápához küldötte Astrik apátot; kérte általa a pápát, hogy fogadja a keresztényé lett magyar nemzetet az egyház kebelébe. István ez alkalommal koronát is kért a pápától.

II. Sylvester pápa mindenben teljesíti István király kérelmét és nemcsak szt. koronát, hanem «apostoli király» czímet is küldött, melynek alapján a magyar királyok a mai napig az egyház ügyekben szabadon intézkednek. István a kapott koronával megkoronáztatta magát és a régi törzsszerkezeti alkotmány helyébe a királyságot léptette életbe.

Igy lett István a magyar nemzet első királya; így alakult meg az európai keresztény magyar állam.

Nemsokára István uralkodása után I. vagy Szt. László uralkodásával ismét oly fényes korszak derült ez országra, hogy mint a hagyomány mondja: «alatta Magyarország gazdagságban, tiszteletben, szabadságban, és dicsőségben minden országot fölülmult.»

Az Árpádház még sok nagy királyt adott a magyar nemzetnek, ezek között II. Endre volt az, ki 1222-ben kiadta az «aranybullát». Ez az aranybulla a magyar nemzetnek alkotmányá-

nak alapja. Büszkék is lehetünk reá, mert e széles világon kívül a magyar nemzetet kivéve csak az angoloknak van ilyen régi alkotmánya s pedig a «Magná Charta» melyet 1215-ben adott ki Földnélküli János.

Nagy veszélyt hoztak Magyarországra a tatárok 1241-ben, a kik másfél évig pusztították Magyarországot, de a tatárok elvonulása után oly buzgalmat fejtett ki IV. Béla az ország helyreállítása körül, hogy méltán nevezhetjük őt Magyarország második alapítójának. «Kr. Urunk születése óta — mondja egy azon időben élt külföldi ember — ilyen csapás, ily nyomorúság soha egy országot nem ért, mint a minő a tatárjárással Magyarországot érte 1241 és 1242-ben.

Hasonló sors érte Magyarországot 1526-ban, a midőn is Solimán szultán megverte a magyarokat Mohácsnál. A mohácsi vésznapi után szomoruan riadt fel a magyar nemzetre nyilvános életének egy újabb korszaka.

A mohácsi ütközetben a magyar nemzet legjobb vitézei, főpapjai estek el, de elveszett maga a király is, s így lön:

«Nemzeti nagy létünk, nagy temetője Mohács».

Ekkor két pártra szakadt az ország. A nyugati rész a habsburg uralkodó családot hívta meg a trónra, a keleti rész ellenben Zápolyát ismerte el királynak. Ez állapot aztán hosszabb ideig így maradt, mialatt a törökök folyton rabolták és fosztogatták az országot.

Isten különös csodája, hogy a magyar nemzet ezt a nagy szerencsétlenséget is kiheverte és elmondhatjuk a költővel:

«Él magyar, áll Buda még.»

Miután a keresztény egyház főpapjai közül számosan estek el a mohácsi csatában, a hi-

vek pásztor nélkül maradtak, s ekkor terjedt el nagyobb mértékben a reformáció.

Ez volt Magyarország történelének legszomorubb korszaka, melyben a nemzet erejét felemészte a pártoskodás, elnyomatás és a mindent kiirtani törekvő török uralom.

zunk hazánk ezredéves fennállása megünnepeletésében, mint Szt. István, Szt. László; IV. Béla; Mátyás az igazságos; Európa legnagyobb uralkodóival kiállják a versenyt. Méltán mondhatta Petőfi:

«Európa színpadán mi is játszottunk,
S mienk nem volt a legkisebb szerep.»



RÉSZLET MUNKÁCSY «ECCE HOMO»-JÁBÓL.

Ezen nagy és hasonló veszélyek daczára Magyarország még ma is fennáll.

Voltak azonban humanistáink is; az olasz renaissance hamarabb érinté, s hamarabb terjedt el Magyarországon Mátyás alatt, mint Európa bármely más államában. Egyes nagy királyaink, kiknek különös köszönettel tarto-

Most csak kérjük Isten, hogy öntsd lelkünk be azt a mély szeretetet, a melyet elődeink éreztek a mi zengzetes nyelvünk iránt, hogy ezekkel az erényekkel felfegyverkezve továbbra is megtarthassuk e dicső hazánkat, mert hiszen:

«Még bűnhődte már e nép,
A multat s jövődöt.»

Most, miután hazánk jelen nagyságát látjuk annyi viszontagság után, lehetetlen, hogy ne tudna megfelelni minden igaz magyar szív ezen kérdésre: «Lehetünk e büszkék nemzetünkre?»

Minden népnél megtaláljuk a nemzeti büszkeséget, s tán mindannyinál joggal; egyik főjellemvonása ez a nemzeteknek, csak hogy egyik nemzet a valódi értelemben büszke, a másik szószertiben. A magyar nemzetről bizonyára az előbbit lehet elmondani; midőn nem kevélykedik, hanem megbecsülve nemzetét, ne hogy az valaha süljedjen, ily büszkeségében kész a magyar hazáért életét is feláldozni, hangoztatja nemzeti dicsőségét és halát ad Istenének, hogy magyarnak született.

Ily büszkeséggel minden magyar szív el lehet telve azon haza iránt, melyre a magyarok Istene annyi csapást mért, midőn a folytonos kül- és belharczok közepette erélytelen uralkodókat adott a nemzetnek, kik alattelődeik drágán szerzett vívmányai is majd mind elvesztek.

S míg végre hosszú küzdelmek után oly irigylendő magaslatra emelkedett hazánk, a török iga nehezedett rá; de a másfél század s a németesítés korszaka alatti hanyatlás nyomait ismét sikerült kicsiszolni oly önzetlen jellemű férfiaknak, kik míg nevüket halhatatlanná tevék a világtörténelemben is, addig Magyarországot a művelt államok osztályába sorolták. Hogy többet ne említek, mely állam képes oly férfiakat felmutatni történelmében, minők Eötvös, Kossuth, «a legnagyobb magyar» avagy «a haza bölése?»

S midőn most oly helyet foglal hazánk az európai államok között, miután kivívta függetlenségét, melyért annyi drága vér folyt, nincs-e eléggé megokolva jogos büszkeségünk forrása? oly nemzeté, melynek vendégszeretete, nemeslelkűsége az egész világon ismeretes, s különösen előbbi tulajdonát a legrégebb időktől fogva megőrizte? Mi is lehetne más oka annak, hogy országunk annyi nemzetiségből áll, ha nem a vendégszeretet, melylyel mindenkor szívesen befogadták a hontalanokat. A magyar nép kedves, szeretetre méltó természete lehet csupán oka annak, hogy mindezen nemzetiségek a békés olajágot tartják kezükben.

Csak ily körülmények között válhatott pogány őseink által megalapított hazánk ily egységes művelt államá, csak ily eszközök birtokában dicsekedhetik minden magyar joggal nemzetiségével; és nem lehet oka szégyelni nevét, sőt büszkén mondhatja, hogy szívben-lelekben magyar.

De a mellett, hogy azt hangoztatjuk, iparkodjunk hazánk üdvét tőlünk kitelhetőleg előmozdítani, épülve a dicső multon és a többi államok jó példáján: de akkor se vessük el régi szokásainkat, melyek egyedül a magyar nemzetét s melyek nélkül a magyar kedélyesség is megszűnik.

Szóval szeressük hazánkat? Emeljék e szeretetünk lelkesedéssé, hadd érezzük oly igazán mint Eötvös, hogy a «keleten nyugati polgárisodás bajnokai vagyunk» és jövünk az annak teendő szolgálattoktól függ! És érzés lángja hevítsen minden magyar szívet, és annak egyedüli eszméje legyen:

«Neked élni kell o hon!
S örökre mint tavasz virulni,
Ah, mert omladékaidon
Reszkette fognék szétomolni,
Hazám! Hazám!»

(Vége.)

A fejtörő megfejtése.

A 32. számban közölt rejtvények megfejtése.

Számtani kérdés: Boltot nyit 6173. 72 frttal. — **Földrajzi kérdés:** Pietra Mala (La Futa). — **Történelmi kérdés:** Peel Sir Róbert; meghalt 1850. július 2-án lóról való lebukás következtében. — **Természettudományi kérdés:** A sekál (canis aureus) a kutya félék családjába (canina tartozik). — **Oszlop rejtvény:** Nyerészedés.

Kivánsz nagy nyeresémet? ezt halld meg, üzér!
Ha kergeted a hasznocská szagát:
Végü embert, oly áron a mennyit megér:
És add el, a mennyire tartja magát.

Helyesen fejtették meg: Kulcsár Kálmán, Kovács János, Binder Antal, Hirschler Károly, Hámos Márton, Hamburger Alfréd, Berger Adolf, Kohn Lajos, Heves Ernő, Antonovits Béla, Kádár Antal, Grósz Jenő, Holczner Viktor, Gindert János, Belányi Alfonz, Rendes Jenő, Berger János, Hammerer András, Wimmer Ambrus, Heiner Jenő, Teleki Béla, Burger Alfonz, Czinger Bálint, Csorna Jenő.

A jutalmat Hammerer András nyerte el.
E számból a fejtörő helyszüke miatt kimaradt.

Szerkesztői telefon.

Balkányi K. Megjött. **Busticus.** A jövő bírálatokat, ha válasz bélyeget küldjenek a levélben. A tört. melléklet úgy látszik megszűnik, legalább eddig még nem intézkedett a kiadó. **Létius** Lászlóról fogadja el a képes irod. történet adatait, melyeket véletlenül én irtam. **3248.** sz. előfizető. Hibáját így némiképp menteni tudjuk. Az osztály öszevonás alkalmával előforduló bukásnál nincs javítás, ha a magánvizsgán bukik, járhat. Erről kellő felvilágosítást ad annak az intézetnek az igazgatója, a melynél vizsgáz. **L. G. Rahó.** Elég jó dolog, de mi azért nem közölhetjük. **L. József.** Az Augusztus végén, oly igénytelen kis történet, hogy nem használhatjuk. Egyet látunk belőle, hogy magának van elbeszélő képessége; folytassa, még jót is fog irni. **Paal T.** Már sokszor megirtuk, hogy minden, a lap szétküldésére vonatkozó reklamáció a kiadóhivatalhoz (VI. Teréz-körut 23.) intézendő. — Több kérdésre a jövő számban.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiunai tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körut 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Az írásról.

(*) Azt hiszitek talán, hogy fölösleges dolog nektek, a kik irni és olvasni régen és bizonyára jól tudtok, az írásról beszélni.

Nem is magáról az írásról van itt szó, hanem a szép írásról. Mai nap alig van ember, a ki irni nem tudna, de viszont igen kevés az olyan ember, a ki tisztességesen, szépen, olvashatóan tud irni. Sokan, úgy látszik, azt gondolják magukban, hogy ők úgy a hogy megtanultak irni, más tanuljon meg olvasni úgy, hogy az ő írásukat is el tudja olvasni.

Pedig, ha mint tanár kezembe veszek egy gyakorlatot, azonnal meg tudom ítélni annak a tanulónak a jellemét, a kit nem ismerek, a ki talán most jött intézetünkbe.

Az a tanuló, a ki szépen egyforma távol-ságu, egyenlő nagyságu gömbölyű betűket ír, e mellett az írása tiszta, nincs benne törülés, tintafolt, vagy piszok: rendes, köteleességtudó, szótfogadó, szorgalmas fiu lehet csak.

Az a tanuló, a kinek írása kuszált, sorai görbék, betűi aránytalanok, kinél egyik betű közel, a másik távol fekszik egymástól, ki a g, y, j stb. betűk alsó részét elrángatja, a kinek írásán a sietség, kapkodás látszik: rendetlen, verekedő, indulatos, a ruhájára és könyveire nem ügyel, hazug, nyalánk, irigy, sőt néha attól sem idegenkedik, hogy egyes apróságokat elcsenjen.

A ki az írásban gondos, másban is gondos, a ki írására nem fordít figyelmet, annak a lelki világa is rendetlen! Nagyon sok előfizetőnk

ismerem én már az írása után is, a nélkül, hogy valaha láttam volna őket!

Eltekintve attól, hogy valakinek az írásáról az emberismerő megítélheti az illető jellemét is, a szép kéziratnak meg van a maga bece, mert az nemcsak a szép iránt való érzékét mutatja, táplálja s élesíti, hanem kiváló könyvnyelviséggel szolgál a kölcsönös írásbeli érintkezéseknél s főleg azokra vonatkozólag a legjobb ajánlólevél, a kik magasabb vagy alsóbb munkás életre adják magukat.

Vannak emberek, a kik talán kevesebb kvalifikáció mellett épen szép írásuk folytán jobb állásokra tettek szert, míg azok, a kik talán képzetebbek, de rossz írásuk van, nehezebben jutnak olyan állásokhoz, melyeknél fontos tennyező az írás.

Ne higgye a tanulóifjuság, hogy a szép írás valami igen jelentéktelen dolog, ellenkezőleg rendkívül fontos, mert, mint a szem a léleknek, úgy az írás a jellemnek hű tükré.

Nem is tudok elképzelni igazán jó tanulót rossz írással; mert ha rossz az írása, van benne annyi törekvés, hogy szabad idejében addig gyakorolja magát, míg jó írásra nem tesz szert. Hiszen az emberek nem születnek szép és rossz írásuaknak! Az íráshoz nem kell más, csak gyakorlat, ehhez erős akarat, — azután meg egy kis gondosság és a szép iránt való érzék.

Ha tehát a szép írásnak csak ez a titka, nem lesz nehéz szert tenni rá!